

Розвиток цифрової компетентності майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти: цільові й змістові орієнтири

ПЕТРЕНКО Лариса Михайлівна

<https://orcid.org/0000-0002-7604-7273>

laravipmail@gmail.com

Сучасне суспільство характеризується тенденціями розвитку, зокрема цифрової економіки, яка висуває нові вимоги до фахівців, цифрових технологій, що формують цифрове середовище і вдосконалюються в ньому, нового покоління фахівців з особливими соціально-психологічними характеристиками, які нині здобувають професійні знання у закладах професійної освіти. Урахування цих тенденцій є надзвичайно важливим для професійної підготовки викладачів педагогічних закладів освіти, які мають стати лідерами і провідниками цифрових новацій у системі освіти.

У звіті Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development) за 2019 рік (Trends Shaping Education, 2019) цифровізацію розглядають як один з мегатрендів, що впливає на майбутнє освіти. Відповідно зростає роль і значення інформації як ресурсу розвитку людського потенціалу в ХХІ столітті, що зумовлює інтенсивне використання глобального інформаційно-комунікаційного простору, створення цифрових освітніх екосистем, максимізацію значення інформації у збільшенні інтелектуальних можливостей учених і фахівців різних галузей економіки, підвищення цінності змістової інформації, яку генерують наука й освіта.

Безумовно, цифровізація «вносить зміни до всіх компонентів професійної діяльності педагога, водночас трансформує його інформаційну і технологічну культуру», соціальні навички [1, с. 207]. У зв'язку з цим актуалізується необхідність розвитку в них цифрової компетентності. На цьому наголошено в Європейському цифровому порядку денному на 2020–2030 рр. (Digital Agenda for Europe), на виконання якого спрямована Європейська рамка цифрових компетенцій для громадян, яка використовується в різних країнах як інструмент розвитку цифрової культури і базова основа для визначення рівня обізнаності у цифрових технологіях у процесі здобуття професійної освіти, а також при працевлаштуванні [2].

У Стратегії розвитку вищої освіти України на 2022–2032 роки цифровізацію визначено одним із пріоритетних напрямів та інструментом підвищення ефективності професійної підготовки фахівців для відновлення національної економіки в повоєнні часи [4]. До основних орієнтирів розбудови вищої освіти віднесено прискорення розвитку ефективних цифрових освітніх

екосистем, що потребує наявності розвинутої інфраструктури, зв'язку і цифрового обладнання та ефективного планування й розвитку цифрового потенціалу. Розкриваючи суть цифрового потенціалу, доцільно виокремити його складові: сучасні організаційні можливості; підготовлені наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники, які володіють цифровими компетентностями; високоякісне освітнє наповнення, інструменти і безпечні платформи, що відповідають стандартам приватності й етики та є зручними для користувачів; застосування допоміжних технологій для осіб з інвалідністю, що відповідають стандартам приватності та етики і є зручними для користувачів; допоміжні технології для осіб з інвалідністю, які спроможні розвивати цифрові компетентності для цифрової трансформації; розвиток цифрових умінь і компетентностей для цифрової трансформації, підготовка більшої кількості фахівців у цій сфері, зокрема з урахуванням гендерного балансу [4].

Цифровізація сучасної національної економіки для професійної освіти та навчання є визначальним джерелом освітнього цілепокладання, в якому має відобразитись трансформація освітнього замовлення із зміщенням акценту на формування цифрових компетентностей у майбутніх фахівців, зокрема викладачів педагогічних закладів вищої освіти. Саме вони здійснюють підготовку педагогів для Нової української школи, які формуватимуть цифрову компетентність юних українців як інструмент для розвитку готовності опанувати в майбутньому цифрові виробничі технології в закладах професійної і вищої освіти. З огляду на це нині викладачеві замало володіти комп'ютерними навичками на рівні користувача.

За відкритими даними ЄДБО для підготовки майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти – магістрів за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, яку здійснюють у педагогічних університетах за акредитованими освітніми програмами «Педагогіка вищої школи», на початок 2022–2023 навчального року зараховано 76 здобувачів вищої освіти. Їх професійна підготовка здійснюється за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського рівня) вищої освіти [3], в якому зміст комплексу очікуваних результатів, що охоплює інтегральну, загальні, спеціальні (фахові, предметні) компетентності, вже зараз має суттєво трансформуватися в руслі цифровізації. І в цьому контексті важливо цифрові трансформації починати з розуміння потреб роботодавця, ринку праці в цілому. Ймовірно, що певних змін потребуватиме зазначений Стандарт вищої освіти в частині розширення загальних і спеціальних компетентностей. У зв'язку із швидкою зміною технологій і необхідністю постійно навчатися/перенавчатися затребуваними стали короткострокові програми, набувають популярності інтегровані навчальні

дисципліни, потребують унормування в українському правовому полі мікрокваліфікації (microcredentials) – визнання результатів неформальної освіти у вищій школі. Актуальність розв’язання цих питань у контексті освіти дорослих не викликає сумніву.

Як показав досвід організації освітнього процесу під час пандемії Covid-19 та в умовах воєнного стану в Україні, цифрові технології мають значний дидактичний потенціал, дослідження якого активізувались як в Україні, так і в зарубіжних країнах. Останнім часом широкого застосування в педагогічному термінологічному полі набув термін «єдидактика». Нині є досить великий арсенал різних цифрових інструментів, що використовується в організації освітнього процесу в закладах вищої освіти: хмарні технології, інтернет речей, віртуальна і доповнена реальність, штучний інтелект тощо. Водночас не можна не звернути увагу на існуючий розрив між поколіннями – між тими, хто навчає (доцифрове покоління), і тими, хто навчається (цифрове покоління). Науково-педагогічним працівникам доводиться долати значні труднощі в опануванні цифровими технологіями, а традиційна система навчання, яку вони часто пропонують цифровому поколінню, виявляється для них не цікавою, оскільки їх сприйняття, мислення, мотивація, спосіб життя мають свої особливості, на які потрібно зважати при визначенні цілей, підходів, принципів добору змісту, виборі форм, методів і технологій. Таким чином, розвиток цифрової трансформації економіки та освіти вносить суттєві корективи в цільові й змістові орієнтири професійної підготовки майбутніх викладачів педагогічних закладів вищої освіти.

Бібліографія:

1. Петренко Л., Зеліковська О. Педагогічна освіта для сталого розвитку: дослідження професійно-цифрової компетентності викладача вищої школи. *Modern Approaches to Ensuring Sustainable Development* / Edited by V. Smachylo and O. Nestorenko. The University of Technology in Katowice Press, 2023. S. 206–213.
2. Петренко Л. Цифрова компетентність майбутнього викладача закладу педагогічного вищої освіти у науковій педагогічній літературі. *Цифрова трансформація освіти та науки* : матеріали 1-й Всеукр. наук.-практ. конференції, 2–3 берез. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2023. С. 129–134.
3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського рівня) вищої освіти. Наказ МОН України від 11.05.2021 р. № 520. URL: 011.Osvitni.ped.nauky.mahistr_17.06.docx (live.com).
4. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти на 2022–2032 рр. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. Про схвалення Стратегії розвитку... | від 23.02.2022 № 286-р (rada.gov.ua).